

Hur evakuerar vi djuren?

Lotta Berg

Institutionen för husdjurens miljö och hälsa, SLU Skara
Nationellt centrum för djurvård / SCAW
Kontakt punkt slakt / NCP 1099/2009

Förutsättningar för evakuering

Evakuering av djur OCH människor.

Förutsättningar:

- Det går att fånga in djuren.
- Det går att transportera djuren.
- Det finns någonstans att göra av djuren.

Alternativ till evakuering?

- Avlivning
- Lämna kvar

Orsaken till evakueringen

Påverkar hur långt, och hur länge, djuren behöver evakueras.

- Tillfälligt/kortvarigt eller permanent?
- Kort sträcka, eller långa distanser?

Brand

Översvämning
- nederbörd
- dammbrott

Storm

Radio-aktivitet

Kem-olycka

Krig

Vems är ansvaret?
Vem tar ansvaret?

Utrymningar, massflykt

- Om människor evakueras...
 - Är det en organiserad evakuering?
 - Vad gäller då personer med ansvar för djur?
- Eller är det en spontan ("hals över huvud-") evakuering?

Vem tar hand om djuren?

SLU

Finns det över huvud taget någon som kan ta hand om djuren?

- Erfarenheter visar att människor med ansvar för djur är "svårevakuerade" (låg compliance)
- Gäller både sällskapsdjur och produktionsdjur
- Viktigt att ha en 'exit strategy' om folk evakueras utan sina husdjur – efter några dagar kommer de att vilja återvända...

SLU

Evakuering av djur

- Är det över huvud taget möjligt att evakuera djuren?
 - Sällskapsdjur
 - Produktionsdjur: Vilken typ av djur? Hur evakuerar man 100 000 värphöns...?
 - ID-märkning för snabb återförening!
- Evakuering av nötkreatur, svin, får
 - Möjligt att evakuera? Vart? Hur långt, hur länge?
 - Vatten, foder, skötsel, veterinärvård...
- Att flytta och blanda besättningar kan vara mindre lämpligt av smittskyddsskäl.
- Högräktiga djur, sjuka djur...

SLU

Tar staten ansvar för evakuering av djur?

- Det finns inga färdiga evakueringscentra för sällskapsdjur eller produktionsdjur.
- Sällskapsdjur: tillfälliga härbärgen kan sättas upp, för djur som lämnats under evakuering men samlats ihop senare.
- Lantbrukets djur: Branschens ansvar? Frivilligorganisationer: Svenska Blå Stjärnan.

SLU

Icke-evakuering av djur

- Släppa ut djuren vind för väg?
- Avlivning som realistiskt alternativ
 - Jämför smittskyddsavlivningar/epizooti
 - Vem utför avlivningarna, hur snabbt kan det göras?

SLU

Gäller djurskyddslagen vid krissituationer?

- Generellt: ja.
- Nödrätten...
- Snabbföreskrifter i händelse av kris.
- Kan inte tvinga någon att avliva djur i förebyggande syfte i samband med kris, inget system för ekonomisk ersättning finns, men djurägaren har ansvar ifall han/hon inte låter avliva, och djuren sedan utsätts för stort lidande...
- Djurägaren kan kräva ersättning av den som orsakat krisen, t.ex. vid kärnkraftsolyckor, kemikalieutsläpp eller dammbrott, men inte för t.ex. väderkatastrofer. Staten kan välja att gå in, för att rädda en bransch.
- Myndigheterna kan besluta om avlivning av djur som omhändertagits av djurskyddsskäl.

SLU

Förslag i djurskyddsutredningen om "krisparagraf"

15 Möjlighet att göra undantag från djurskyddslagstiftningen i krissituationer

15.1 Inledning och bakgrund

Utredaren föreslår att regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, får möjlighet att meddela särskilda föreskrifter eller fatta beslut med undantag från djurskyddslagens bestämmelser om det föranleds av krissituationer. Med krissituationer menas situationer som innebär allvarlig fara för liv eller hälsa hos människor och djur, för miljön eller hot mot stora ekonomiska värden. Sådana föreskrifter eller beslut ska vara tidsbegränsade.

Inte genomfört (än)...

SLU

Evakuera?
Vart?

Är det OK att
ge upp?

SLU

Övning för evakuering

SLU

Sammanfattning

- Evakuering av stora djur eller större antal djur är svårt!
- Evakuering av djur underlättar evakuering av människor
- Ibland är icke-evakuering det enda alternativet; måste finnas med i planen.

SLU

Avlivning vid kris

Lotta Berg

Institutionen för husdjurens miljö och hälsa, SLU Skara
Nationellt Centrum för Djurvålfärd / SCAW
Kontaktpunkt slakt / NCP 1099/2009

SLU

Vem fattar beslutet om avlivning?

- Djurägaren?
- Myndigheterna?

Foto: BBC

SLU

Massavlivningar

- **Vem genomför avlivningen rent praktiskt?**
 - Omfattning: hur många djur måste avlivas, hur snabbt?
 - Djurslag: nöt? svin? får? höns?...
 - Erfarenhet: finns kunnig, erfaren personal att tillgå?
- **Yrkeskategorier**
 - Veterinärer (DV kan beordras, andra förväntas medverka)
 - Slaktare
 - Jägare
 - Svensk Lantbrukstjänst
 - Andra kunniga och lämpliga personer
 - Militär till hjälp?

Hur gör man i praktiken?

- Spärrar av, håller media borta...
- Helst inte djurägaren närvarande
 - Psykiskt stöd, vänner och professionella
- Kort tid mellan beslut och verkställande
- Skall veterinären genomföra själva avlivningen?
 - Veterinär alls närvarande?
 - Antal djur?
 - Kompetens?
 - Metod?

Vad säger 1099/2009 (avlivningsförordningen)?

(48) Besättningsavlivning omfattar ofta krishantering med flera parallella prioriteringar, såsom djurhälsa, folkhälsa, miljö eller djurskydd. Även om det är viktigt att djurskyddsregler följs i alla skeden av avlivningsprocessen kan det i undantagsfall innebära att om man följer dessa regler riskerar människors hälsa att utsättas för risker eller att processen för utrotandet av en sjukdom i betydande grad fördröjs och därigenom riskerar ännu fler djur att utsättas för sjukdom och död.

(49) Följaktligen bör de behöriga myndigheterna från fall till fall få medge undantag från vissa bestämmelser i denna förordning om djurhälsosituationen kräver nödavlivning av djur och/eller det inte finns några lämpliga alternativ tillgängliga för att tillförsäkra djuren ett optimalt välbefinnande. Möjligheten att få göra sådana undantag bör dock inte utgöra en ersättning för ordentlig planering. I detta syfte bör nivån på planeringen höjas och djurskyddet bör integreras på lämpligt sätt i de beredningsplaner som finns för bekämpning av smittsamma sjukdomar.

Vad ska man tänka på vid val av metod?

- Orsaken till avlivningen
- Djurslag
- Djurtyp, storlek
- Djurens ålder
- Antal
- Hanterbarhet/ vana vid människor
- Inhysningssystem
- Ägarens inställning och mentala skick
- Krävs särskilt beslut från behörig myndighet? (d.v.s. är metoden inte OK enligt 1099/2009 alt. inte tillåten enligt nationella tilläggsbestämmelser i L22?)
- Arbetsmiljö, säkerhet
- Kostnad...

Mer att tänka på...

- Prioriteringsordning för vilka djur som avlivas i vilken ordning
- Utrustning på plats?
- God bemanning?
- Kontroll av att djuren är döda!
- Kadaverhantering
- Återrapportering, dokumentation
- Erfarenhetsåterföring

Kom ihåg!

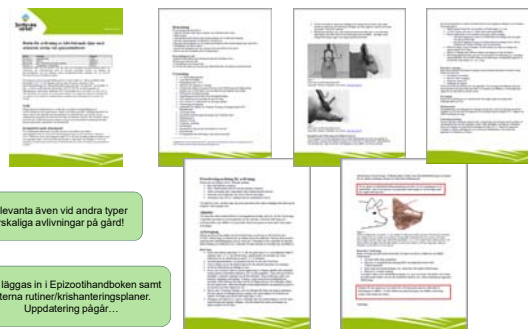
Vilka metoder som är tillåtna beror på om det är "vanliga avlivningar" eller om det är avlivningar som myndigheterna beslutat om med anledning av "kris och katastrof".

Myndighetsbeslut med val av avlivningsmetod krävs om andra än de vanliga tillåtna metoderna (L22) ska användas.

Vid epizootiavlivningar: ofta oblodiga metoder. Men inte vid krisavlivningar!

Nya rutinbeskrivningar från SJV – gäller epizootiutbrott

Klart relevanta även vid andra typer av storskaliga avlivningar på gård!

Ska läggas in i Epizootihandboken samt interna rutiner/krisanterningsplaner. Uppdatering pågår...

SLU
Beredskapsnheten@jordbruksverket.se

Fler rutinbeskrivningar... osv.

Beholdnad - vad är metoder för bedömning och
användning av källor för djur vid
epidemiologi

Metoder för avlåsning av fjäderfä med
Hagelgevär eller Hjärtan

Metoder för avlåsning av källor för djur med
Hagelgevär och Hjärtan vid
epidemiologi

Metoder för avlåsning, framskrivning och återgång av
källor för djur vid tvärsnittspatologi

Metoder för avlåsning av fjäderfä med
Hagelgevär eller Hjärtan

Metoder för avlåsning av fjäderfä med Hagelgevär
och Hjärtan

Metoder för avlåsning av fjäderfä genom skjutning med
Hagelgevär eller Hjärtan

Metoder för avlåsning av fjäderfä genom
Hagelgevär eller Hjärtan

Metoder för avlåsning av fjäderfä genom
Hagelgevär eller Hjärtan

SLU

Tänkbara metoder...

Nötkreatur

- Bultpistol + pilthning
- Kulgevär + pilthning?
- Hagelgevär?
- Elektricitet huvud + hjärta
- Avlivningsvätska
- Skjutning på distans

Får och getter

- Bultpistol (även bakifrån) + pilthning
- Kulgevär + pilthning?
- Hagelgevär?
- Elektricitet huvud + hjärta
- Trubbigt våld
- Avlivningsvätska
- Skjutning på distans

Gris

- Bultpistol + pilthning
- Kulgevär + pilthning?
- Hagelgevär?
- Elektricitet huvud + hjärta
- Trubbigt våld
- Avlivningsvätska
- Skjutning på distans
- N₂gas i skum?

Fjäderfä

- Bultpistol
- Elektricitet
- Halsdislokation
- Trubbigt våld
- Avlivningsvätska
- Koldioxid
- N₂gas i skum?

Fisk

- Koldioxid?
- Bultpistol?
- Elektricitet?

SLU

Planering, utbildning och träning!

- Delat ansvar mellan myndigheter och bransch.
- Lär av andra länder.

SLU

Tack för uppmärksamheten!

SCIENCE AND EDUCATION FOR SUSTAINABLE LIFE